

OSTRAVAN.CZ

1. Před radnici postavila groteskní vánoční balík, teď Erika Bornová vystavuje v divadelní galerii

09.06.2023 ostravan.cz - Ivan Mottýl

Odkaz na originál

Klíčová slova: Antonína (3); Dvořáka (3); Divadle (2); balet; Divadla; ostravského

Galerie současné malby převzala štafetový kolík od městské galerie PLATO, která stála za instalací "makrobálíčku" před radnicí. Ostrava ovšem dílo Eriky Bornové nepřijala zrovna vlídně. "Kýč, hnus, hrůza...", tak se třeba jmenoval článek v Moravskoslezském Deníku, který shrnoval negativní názory na objekt umělkyně. Redakce Deníku se přitom postavila spíše za křičící ostravský dav, než by se pokusila najít vlastní úhel pohledu na netypickou vánoční skulpturu.

Dílo Eriky Bornové. (Foto: Ivan Mottýl)

To, že ostravští "měšťané" tento groteskní objekt dovolili vystavit před radnici, přitom zaslouží potlesk. Ostrava se tak vymezila vůči skutečnému kýči. Stříbrným řetězům a zlatým andělíčkům. Zbývá jen doufat, že nové vedení radnice neudělá krok zpátky a Bornovou na Prokešově náměstí znova ukáže i letos v prosinci.

V **Divadle Antonína Dvořáka** představuje výtvarnice soubor ušitý na míru divadelnímu provozu. Jevišti i zákulisí, prostě světu tyátru, který má i mnohé temné kouty. Výstavu jsem si prohlédl před pár dny, během první části slavné Nory od Henrika Ibsena. A Nora na mě zakřičela hned z prvního výstavního panelu, který je nejen součástí galerie, ale doslova útočí na osvěžující se návštěvníky divadla, kteří přijdou na přestávkové víno.

Odpočívající poutnice. (Foto: Aleš Honus)

Odpočívající poutnice, jak se dílo jmenuje, diváky nenechá vydechnout a pořád musí zůstat s Norou. I já mám pocit, že jsem vstoupil rovnou do Ibsenova představení, nikoliv na výstavu. Poutnice má podobu vytrěštěné panenky či loutky z polystyrenu, je to socha se skutečnými lidskými vlasy položená na umělé trávě, jedním slovem horor. Ibsen svoji hru původně nazval Et Dukkehjem, což se dá přeložit jako Domov pro panenky, ve starších překladech se používal i název Domov loutek. Oba překlady přitom přesně sedí pro tohle náhodné setkání Ibsena s Bornovou.

Manželství bývá často horor "Nechci, abys byl něčím vázán, stejně jako nechci být vázaná já. Oba musíme být docela svobodni. Tady ti vrátím prsten a ty mi dej můj," hájí Ibsen ústy Nory právo na rozvod. Loutka se zoufalým výrazem na umělém pažitu dokazuje, že ani 144 let po napsání Nory není rozvod samozřejmou věcí. Mnozí muži ho prostě nedovolí, někdy i za pomoci domácího násilí.

Z výstavy Eriky Bornové. (Foto: Ivan Mottýl)

Kouzlo nechtěného je v **Divadle Antonína Dvořáka** všudypřítomné. Reklamní panel, který visí na doteku s dílem Odpočívající poutnice, inzeruje představení Mahlerovy vzpomínky, tedy **balet ostravského** divadla. Erika Bornová se rodinou Mahlerů dlouhodobě zabývá, vytvořila například působivou sochu Almy Mahlerové, manželky slavného skladatele. Tu si Mahler vybral za partnerku, protože ho oslnila obrovským talentem, i ona skládala hudbu. V manželství ale musela vzít zavděk úlohou hospodyně, Mahler jí nedovolil tvořit.

Z výstavy Eriky Bornové. (Foto: Aleš Honus)

Mahlerův otec Bernhard byl vznětlivý rváč. I jeho manželka Marie musela často snášet řev a násilí. Odpočívající poutnici si tak náhle ztělesňují i s Marií Mahlerovou. Těmito ponurými rodinnými poměry v rodu Mahlerů jsem se totiž nedávno zabýval v Lipnici nad Sázavou, odkud Bernhard Mahler pocházel (připravoval jsem tam pořad pro Český rozhlas Vltavu). Erika Bornová má naštěstí úplně jiné domácí zázemí. S partnerem a známým malířem Tomášem Císařovským tvoří spíše umělecké duo.

Z výstavy Eriky Bornové. (Foto: Aleš Honus)

Děti vyrůstající v rozháraných manželstvích nejen psychicky trpí, ale jed vypouštěný v takových rodinách je přímo tráví. Žít v prostředí psychického i fyzického násilí, to je zabijácká atmosféra. A jakkoliv jsou to milující rodiče, zároveň dítěti vrážejí nůž do zad, samozřejmě v symbolické rovině. Zlo se ale přenáší z generaci na generaci, dítě vychovávané v křiku a nevráživosti se v dospělosti těžko zbavuje prožitých traumat.

NORA: Co je podle tvého mou nejsvětější povinností?

HELMER: To ti mám teprve vysvětlit? Není to tvoje povinnost k muži a dětem?

NORA: Mám jiné povinnosti, které jsou mi stejně posvátné.

HELMER: Nemáš. Nechápu, jaké povinnosti myslíš! NORA: Povinnost vůči sobě.

Pochmurný obraz Souboj z roku 1986, který stylově představuje tehdejší malířský trend groteskní malby a v plátně lze najít vlivy Michaela Rittsteina, Jiřího Načeradského anebo Jiřího Sopka, jen dokresluje ponurost celé expozice Eriky Bornové. Opilost, řev, sexuální násilí, obývákový i hospodský teror.

Z výstavy Eriky Bornové. (Foto: Aleš Honus)

Erika Bornová komorní výstavu v Galerii současné malby prosvětluje i pozitivnějšími scénami. Divákům představuje dva velké české mecenáše umění i vědy, Josefa Hlávku (1831-1908) a Alexandra Brandejse (1848-1901). Oba patří i do tyátru, Hlávka stavební kancelář divadla přímo stavěla, například budovu dnešní Státní opery ve Vídni. Z pozice mecenáše na svém zámku v Lužanech u Klatov Hlávka umožňoval tvůrčí pobyty mnoha umělcům, využívali je například Josef Bohuslav Foerster, Oskar Nedbal, Josef Suk, Julius Mařák, Mikoláš Aleš, Vojtěch Hynais, Josef Václav Myslbek, Josef Václav Sládek, Jaroslav Vrchlický či Julius Zeyer. A každé z těchto jmen je vlastně nějak spojeno i s divadlem, malíř Vojtěch Hynais třeba stvořil oponu Národního divadla.

Z výstavy Eriky Bornové. (Foto: Ivan Mottýl)

Alexandr Brandejs je méně znám než Hlávka, ovšem byl to stejně zdatný mecenáš. Na jeho zámek v Suchdole u Prahy přijížděli mimo jiné také spisovatelé Julius Zeyer a Jaroslav Vrchlický. Anebo malíři a architekti Mikoláš Aleš, František Ženíšek, Václav Brožík, Agathon Klempt, Josef Václav Myslbek, Emanuel Krescenc Liška, Antonín Chittussi, Antonín Lhota, Jakub Schikaneder, Jan Zeyer či Antonín Wiehl. Například Ženíšek vytvořil první oponu Národního divadla, která shořela i s divadlem v roce 1881. Ženíšek se mimo jiné podílel také na výzdobě mariánského kostela v Ostravě-Přívoze.

Na jevišti **Divadla Antonína Dvořáka** diváci stále sledují Noru. "Sbohem," to je poslední slovo, které Nora řekne v představení. Erika Bornová se neloučí, její výstava bude v divadelním foyer k vidění až do konce června. A není vůbec nutno jít na představení, Galerie současné malby je přístupna každému zdarma už hodinu před večerním programem a také kdykoliv během představení.

URL | <https://www.ostravan.cz/79781/pred-radnici-postavila-groteskni-vanocni-balik-ted-erika-bornova-vystavuje-v-divadelni-galerii/>

[« zpět na začátek](#)